

Open Forum

Kinderen over leven op straat

Welke rechten voor dak- en thuisloze kinderen?

Mieke Van Laer

Voorstelling PROGRESS Lawyers Network

- Kantoren in Antwerpen en Brussel, 20 advocaten
- Focus op sociaal recht, vreemdelingenrecht en strafrecht
- “Strategisch procederen voor maatschappelijke verandering”
- Aanbod:
 - Juridisch advies
 - Juridische procedures
 - Vorming
 - Informatiefolders
 - Mee opzetten van initiatieven

Een greep uit ons werk

- Turteltaks vernietigd
- Syndicale discriminatie Volvo veroordeeld
- Actievoerders voor de strafrechtbank
- Cao #metoo
- “Asbeststort Dicht” in Sint-Niklaas
- Kerncentrale van Tihange
- Veroordeling Hof van Beroep voor BBB Adecco

Jeugdrecht

- MOF = als Misdrijf Omschreven Feit
- VOS = Verontrustende OpvoedingsSituatie
- Dit gaat over kinderen die al gekend zijn in 'het systeem'.
- Wat met de 'onzichtbare kinderen' die op straat leven?

Rechten nuttig in te roepen voor en door kinderen op straat (samenvattingen):

Artikel 22bis van de Belgische Grondwet:

Elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit.

Elk kind heeft het recht zijn mening te uiten in alle aangelegenheden die het aangaan.

Elk kind heeft recht op maatregelen en diensten die zijn ontwikkeling bevorderen.

Het belang van het kind is de eerste overweging bij elke beslissing die het kind aangaat.

Kinderrechtenverdrag:

Artikel 2

Kinderen mogen niet gediscrimineerd worden, en de overheid moet hen tegen discriminatie beschermen.

Artikel 3

Bij alle maatregelen betreffende kinderen vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

Committee on the Rights of the Children - General comment No. 14 (2013)

1. (...) every action relating to a child or children has to take into account their best interests as a primary consideration. The word “action” does not only include decisions, but also all acts, conduct, proposals, services, procedures and other measures.
2. Inaction or failure to take action and omissions are also “actions”, for example, when social welfare authorities fail to take action to protect children from neglect or abuse.

Artikel 6

1. Ieder kind heeft het recht op leven.
2. De overheid waarborgt in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 9

1. Een kind wordt niet gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij dit noodzakelijk is in het belang van het kind, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In deze procedures moeten alle betrokkenen hun mening kunnen geven.

Artikel 12

Een kind moet zijn mening kunnen geven in zaken die hem of haar aanbelangen, m.n. in elke gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft. Dit kan rechtstreeks of via een vertegenwoordiger.

Artikel 16

1. De overheid mag zich niet willekeurig of onrechtmatig mengen in het privé- of gezinsleven van een kind, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 19

1. Kinderen moeten beschermd worden tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie.
2. Hiervoor worden preventieve en andere programma's opgezet.

Artikel 20

Een kind dat tijdelijk of blijvend het verblijf in het gezin waartoe het behoort moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege, bv. plaatsing in een pleeggezin of instelling.

Artikel 24

1. Kinderen hebben recht op de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte.
2. De overheid neemt maatregelen om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden.

Artikel 27

Kinderen hebben recht op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind. Dit is de eerste verantwoordelijkheid van de ouders maar de overheid moet hen zo nodig helpen deze verantwoordelijkheid op te nemen, bv. door programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.

Artikel 28

Kinderen hebben recht op onderwijs.

Basisonderwijs moet gratis en verplicht zijn en voortgezet onderwijs moet op alle mogelijke manieren aangemoedigd worden.

Artikel 31

Kinderen hebben recht op rust en vrije tijd, op spel en recreatie. De overheid moet dit stimuleren.

Hoe kinderrechten afdwingen?

- Geen mirakeloplossingen
- Meestal wordt geen rechtstreekse werking toegekend aan sociale grondrechten (o.m. recht op huisvesting), dus niet gemakkelijk ze te laten uitvoeren.

Rechtstreekse werking?

- Geeft de mogelijkheid aan een burger om zich voor de rechter rechtstreeks op een grondwetsartikel of verdragsbepaling te beroepen
- De rechter bepaalt of hij de rechtstreekse werking aanvaardt.
- Voorwaarden:
 - Voldoende duidelijk omschreven zodat geen verdere uitvoeringsmaatregelen nodig zijn
 - Wil van de wetgever of verdragsluitende partijen om er onmiddellijk rechten uit te laten putten door de burgers

Wat als er geen rechtstreekse werking is?

- Stand-still-werking: wanneer het grondwetsartikel of verdrag aangenomen is mogen er geen maatregelen genomen worden van een lager beschermingsniveau dan het bestaande niveau op het moment van de aanneming van de betrokken bepaling (geen aanzienlijke achteruitgang mogelijk)
- Interpretatieve richtlijn: Belgisch recht toepassen in het licht van de relevante bepaling uit bv. het Kinderrechtenverdrag

Enkele pistes voor het afdwingen van kinderrechten:

1. VOS

Inschakelen van jeugdhulp na aanmelding bij bv.

- Kind en gezin
 - CLB (Centrum voor LeerlingenBegeleiding)
 - JAC (Jongeren AdviesCentrum)
 - OCJ (Ondersteuningscentrum Jeugdzorg)
 - VK (Vertrouwenscentrum Kindermishandeling)
- vrijwillige of gedwongen hulpverlening
- nadeel: hulpverlening enkel voor kinderen

2. Kinder- en mensenrechten inroepen bij de nationale rechtbanken

- Kortgedingprocedure tegen OCMW inzake leefloon NBMV
- Uithuiszetting van gezin door vrederechter
- Raad voor Vreemdelingenbetwistingen over bevel om het grondgebied te verlaten
- Arbeidsrechtbank tegen Fedasil bij weigering opvang gezin met kinderen

3. Internationale klachtenprocedures

- Individuele, collectieve of interstatelijke klachten
 - Individueel: het slachtoffer dient klacht in
 - Collectief: een organisatie die zelf geen slachtoffer hoeft te zijn klaagt grotere problematiek aan
 - Interstatelijk: één lidstaat dient klacht in tegen andere
- Bij elke instantie andere voorwaarden en procedures
- Als gegronde klacht: soms bindende beslissing, vaker gezaghebbende aanbeveling of verplichting tot rapportage van de betrokken lidstaat.

Internationale instanties die klachten onderzoeken:

- Op VN-niveau:

- Het VN-Kinderrechtencomité
- De Mensenrechtencommissie (HRC)
- Het Comité voor Burgerlijke en Politieke rechten (CCPR)
- Het Anti-Foltercomité
- De Mensenrechtenraad van de VN
- De speciale VN-rapporteurs

- Op Europees niveau:
 - Het Europees Hof van Justitie (EHJ) (enkel via een nationale rechtbank)
 - Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM)
 - Het Europees Comité voor Sociale Rechten (ECSR)
 - De speciale rapporteur voor mensenrechten van de Raad van Europa

Voorbeelden:

- VN-Kinderrechtencomité: “Servisch gezin”
- Hof van Justitie: NBMV uit opvangcentrum en op straat gezet
- EHRM: 12-jarige in de jungle van Calais
- ECSR: woonwagenbewoners (collectieve klacht FIDH)

NGO's die collectieve klachten kunnen indienen:

- European Council on Refugees and Exiles (ECRE)
- The AIRE Centre (Advice on Individual Rights in Europe)
- Soroptimist international of Europe (SI/E)
- Association for the Protection of all Children (APPROACH)
- International Association of Charities (AIC)
- World Association of Children's Friends (AMADE)
- European Centre of the International Council of Women (ECICW)
- European Roma Rights Centre (ERRC)
- International Commission of Jurists (ICJ)
- International Council on Social Welfare (ICSW)

- Defence for Children International (DCI)
- International Federation of Human Rights (FIDH)
- World Organisation Against Torture (OMCT)
- European Anti-Poverty Network (EAPN)
- European Union of Women (EUW)
- European Youth Forum (YFJ)
- Union des Avocats Européens (UAE)
- Amnesty International (AI)
- Caritas Internationalis (International Confederation of Catholic Charities)
- Médecins du Monde - International (MdM)
- European Committee for Home-based Priority Action for the Child and the Family (EUROCEF)
- European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)
- Federation of European Bars (FEB)

4. Actie voeren

- Waterafsluitingen in Antwerpen
- Kids' Parlement
- Hart boven Hard – art. 23 GW
- PVDA boterhammentaks (ook klacht bij VN-Kinderrechtencomité)
- De Woonzaak (misschien klacht bij ECSR)

Bedankt voor uw aandacht!

Vragen?